

Piotr Ogrodzki

Grabież Europy

100 zaginionych obiektów

Międzynarodowa Rada Muzeów (ICOM) wydała czwartą książkę z serii 100 zaginionych obiektów, zatytułowaną *Grabież w Europie*, poświęconą w całości dziełom sztuki zrabowanym z obiektów sakralnych. Książki tej serii ukazują się od roku 1993. Pierwsza była poświęcona zabytkom zrabowanym w Kambodży – *Grabież w Angkor*, kolejne to *Grabież w Afryce* i *Grabież w Ameryce Łacińskiej*. Tymi wydawnictwami ICOM włącza się do walki z kradzieżami i grabieżą dzieł sztuki. Książki, będące w zasadzie katalogami utraconych i poszukiwanych dzieł sztuki, stanowią cenne źródło informacji dla organów ścigania, służb celnych, antykwariuszy i innych instytucji powołanych do walki z przestępczością przeciwko dobrom kultury. Dotychczasowe wydania przyczyniły się do odzyskania niektórych z publikowanych dzieł sztuki. Po opublikowaniu strat ze świątyń w Kambodży jedna z rzeźb została rozpoznana w Londynie, a druga odnalazła się w Metropolitan Museum, w Nowym Jorku. Obie rzeźby (głowy Khmerów) powróciły do prawowitych właścicieli. W 1997 r. próbowano wprowadzić do oficjalnej sprzedaży w Paryżu jedną z afrykańskich masek, ona również powróciła do właściciela dzięki publikacji w ramach prezentacji strat afrykańskich.

We wstępie do książki *Grabież w Europie* dyrektor generalny UNESCO Kōichirō Matsuura podkreślił, że dziedzictwo kulturowe jest jednym z podstawowych elementów światowej cywilizacji. Z tego powodu powinno podlegać maksymalnej ochronie. Do walki ze światowym rynkiem handlu skradzionymi dobrami kultury muszą zostać wykorzystane wszystkie formy

regionalnej i międzynarodowej współpracy. Temu celowi służą konwencje – paryska z 1970 r. i UNIDROIT z 1995 r. Walter Schwimmer – sekretarz generalny Rady Europy – podkreślił, że nielegalny rynek obrotu dobrami kultury jest jednym z charakterystycznych elementów naszych czasów. Nie ma kraju, który byłby wolny od tego zagrożenia. Globalizacja ekonomicznych powiązań, wolny obrót towarów, otwarcie granic, znaczenie (również pod względem rynkowym) dóbr kultury – wszystko to stanowi o wzroście i przyspieszeniu handlu tą kategorią obiektów. Dlatego tak ważną sprawą jest wymiana informacji o poszukiwanych dziełach sztuki. Temu też celowi ma służyć wydana przez Międzynarodową Radę Muzeów książka *Grabież Europy*.

▲ Najstarszym (według daty kradzieży) publikowanym w książce *Grabież Europy* dziełem sztuki jest rzeźba Chrystusa skradziona w 1968 r. z bazyliki Notre Dame w Charleville Mezieres

Sytuacja w sferze zagrożeń obiektów sakralnych w Europie przestępczością została przedstawiona na podstawie danych z czterech krajów: Francji, Włoch, Węgier i Czech (materiał dotyczący sytuacji w poszczególnych krajach jest na tyle ciekawy, że w kolejnych numerach zostanie przedstawiony oddzielnie). Trudno odpowiedzieć na pytanie, czym kierowali się autorzy publikacji w doborze prezentowanych materiałów. Na pewno nie skął zagrożenia. Węgry ze swoimi kilkudziesięciami przypadkami kradzieży z obiektów sakralnych w skali roku to zaledwie kilka procent tego, z czym mamy do czynienia w Polsce. Polski Komitet Narodowy ICOM przygotował i przesłał do sekretariatu ICOM w Paryżu materiały dotyczące sytuacji w Polsce. Szkoda, że nie zostały wykorzystane.

Najstarszym (według daty kradzieży) publikowanym w książce *Grabież Europy* dziełem sztuki jest rzeźba Chrystusa skradziona w 1968 r. z bazyliki Notre Dame w Charleville Mezieres. Pomimo upływu ponad 30 lat od kradzieży Francuzi nie ustają w poszukiwaniach. Liczą, że gdzieś kiedyś poszukiwana rzeźba pojawi się na rynku. Być może wtedy publikacja Międzynarodowej Rady Muzeów stanie się jedną z podstaw do zatrzymania dzieła i jego szczęśliwego powrotu. Praktyka pokazuje, że jest to bardzo możliwe. ❖

